

Høring - forslag til endringer i forskrift 5. mai 1995 om vern av miljøet i Antarktis

1. Innledning og bakgrunn

Forskrift om vern av miljøet i Antarktis ble fastsatt ved kgl. res. 5. mai 1995 med det formål å gjennomføre forpliktelsene etter Protokoll til Antarktistraktaten om miljøvern av 4. oktober 1991 (Miljøprotokollen) og som ble ratifisert av Norge i 1996. Forskriften er hjemlet i lov 27. februar 1930 nr. 3 om Bouvet-øya, Peter I's øy og Dronning Maud Land m.m. (bilandsloven) § 7 og inneholder blant annet bestemmelser om meldeplikt for virksomhet, konsekvensvurderinger, vern av flora og fauna, disponering av avfall og regler for verneområder. Forskriften inneholder også et straffebud.

Miljøverndepartementet har foretatt en revisjon av forskriften og foreslår med dette endringer knyttet til tre temaer: nye bestemmelser til gjennomføringen av vedlegg VI av 14. juni 2005 om ansvar i krisesituasjoner der det er akutt fare for skade på miljøet i Antarktis (ansvarsvedlegget) under Miljøprotokollen, ny bestemmelse til gjennomføringen av tiltak 4 om plikt til å ha beredskapsplaner for helse og sikkerhet og presiseringer og justeringer i gjeldende bestemmelser.

Ansvarsvedlegget

Stortinget samtykket 17. juni 2008 til godkjenning av ansvarsvedlegget (St.prp. nr. 64 (2007-2008)). For å kunne gjennomføre disse og fremtidige forpliktelser ble det foretatt en endring av § 7 i bilandsloven (Ot.prp. nr. 62 (2007-2008)). Fiskerivirksomhet og retten til fri gjennomfart på det åpne hav er i likhet med Miljøprotokollen ikke omfattet av ansvarsvedlegget.

Til tross for at ansvarsvedlegget var ferdigstilt i 2005, trer det ikke i kraft før det er blitt gjennomført av alle samrårdsparter til Antarktistraktaten, herunder Norge. Det er derfor viktig at vedlegget nå gjennomføres i intern norsk rett. Hendelser som grunnstøtingen av hurtigruteskipet "M/S Nordkapp" i sørsommeren 2006/2007 ville vært omfattet av ansvarsvedleggsreglene og understreker betydningen av å få gjennomført et rammeverk for ansvar ved miljøskade i Antarktis.

Formålet med ansvarsvedlegget er å gjøre den som utøver aktivitet i Antarktis ansvarlig for å treffe raske og effektive mottiltak i situasjoner der det er akutt fare for skade på miljøet i antarktistraktatområdet, og hvor denne faren står i et årsaksforhold til aktiviteten.

Dersom slike mottiltak ikke treffes, blir vedkommende ansvarlig for kostnadene dersom andre må utføre mottiltak i den ansvarliges sted. I tilfeller hvor nødvendige mottiltak ikke treffes overhodet, fastslår forskriften at den ansvarlige som har forårsaket situasjonen skal betale en skønnsmessig fastsatt erstatning som skal formidles til et fond under

Antarktistraktatens sekretariat, når dette er opprettet. Erstatningen skal tilsvare de kostnader det er rimelig å anta at ville påløpt dersom det skulle vært truffet mottiltak.

Videre stiller ansvarsvedleggsreglene krav til at den som planlegger aktivitet i Antarktis skal utarbeide beredskapsplaner og gjennomføre forebyggende tiltak for å minske risikoen for slike akutte situasjoner. I tillegg krever reglene at det før aktiviteten igangsettes skal foreligge forsikring eller annen garanti for det erstatningsansvar som kan pådras ved ikke å treffe mottiltak.

Ansvarsvedlegget inneholder også regler for anleggelse av erstatningssøksmål, og i den forbindelse er det bl.a. foreslått en bestemmelse om verneting.

Ansvar etter ansvarsvedleggsreglene er et operatøransvar, hvilket innebærer at det er den som organiserer aktiviteten som kan bli erstatningsansvarlig. Ansvarsvedlegget omfatter ikke rederansvar.

Tiltak 4

Tiltak 4 ble vedtatt på samrådsmøtet under Antarktistraktaten i 2004 som et tiltak (*measure*) gjennom beslutningen *Resolution 4* og forplikter partene til å pålegge sine rettssubjekter i Antarktis å ha beredskapsplaner- og ordninger for helse og sikkerhet. Vedtagelsen av såkalte *measures* følger de prosedyrer for beslutninger som er nedfelt i Antarktistraktaten og miljøprotokollen.

Den foreslåtte forskriftsbestemmelsen retter seg mot helse og sikkerhet, mens annen del av measure 4, som oppstiller en forsikringsplikt for redning, søk og syketransport, ble inntatt i gjeldende forskrift allerede i 1995, i § 31.

Endring av gjeldende bestemmelser

Endringene omfatter videre reguleringer som fra da forskriften ble fastsatt i 1995 har vist seg å ha behov for tilpasning. De foreslåtte endringene er i hovedsak presiseringer og justeringer, og begrunnet i pedagogiske hensyn.

Det foreslås at den tidligere ordningen med meldeplikt for aktiviteter i Antarktis erstattes med et krav om tillatelse for å tydeliggjøre at aktiviteter i Antarktis skal være underlagt en faglig vurdering av Norsk Polarinstitut (NP) før den igangsettes og for å sørge for samsvar med andre lands gjennomføring av regelverket.

Strukturen i forskriften, dvs. plasseringen av bestemmelser og kapittelinndeling, er videre endret. Tittelen på forskriften foreslås endret for å tydeliggjøre at den både dekker miljøvern og sikkerhet for reisende. En endring av ordlyden i virkeområdet fra "virksomhet" til "aktivitet" er ment å fjerne usikkerhet om hvem som omfattes av forskriften og for å bringe den mer i samsvar med Miljøprotokollens ordlyd. Det foreslås også et tillegg

i bestemmelsen i § 19 om innførsel av plante- og dyrearter som gir NP adgang til å pålegge opprydding. Videre foreslås det å oppheve reglene i nåværende kapittel 6 om forurensning fra skip på bakgrunn av at Norge har tiltrådt vedlegg 6 til MARPOL 73/78 og at reglene nå er dekket i forurensningsforskriften. Det foreslås videre en ny bestemmelse i § 37 som gir adgang for NP å pålegge de som driver aktivitet i Antarktis å gi opplysninger som er nødvendige for forvaltningen etter regelverket.

2. Kommentarer - forskrift om vern av miljøet i Antarktis

I det følgende omtales kun de bestemmelser i forskriften som er endret i innhold eller rekkefølge. Dette gjelder også for bestemmelser eller ledd som kun har endret rekkefølge og fått ny nummerering e.l.

Til forskriftstittel:

Tittelen foreslås endret for å reflektere at forskriften foruten å være en miljøforskrift også inneholder bestemmelser som regulerer sikkerhet for de som oppholder seg i Antarktis. I gjeldende forskrift er det allerede en bestemmelse om krav om forsikring for redning, søk og syketransport. Med de foreslåtte endringer vil forskriften få et styrket fokus på sikkerhet ved at den som planlegger reise i Antarktis også må ha beredskapsplaner for helse og sikkerhet.

Til kapitteloverskrift for Kapittel 1.:

Kapittelet har med endringsforslagene fått bestemmelser utover formål og virkeområde, som var opprinnelig kapitteloverskrift.

Til § 1:

Ordlyden "virksomhet" i første ledd foreslås endret til "aktivitet". Se egen kommentar til § 2.

Endringsforslaget til nytt annet ledd må sees på bakgrunn av kommentaren til forskriftstittelen. Ordlyden er foreslått så vidt vidt for å fange opp den sammensatte kretsen av subjekter som omfattes av virkeområdet.

Til § 2:

I gjeldende bestemmelse foreslås første ledd som inneholder en definisjon av "Antarktis" flyttet ned til ny definisjonsbestemmelse § 3 bokstav a.

Ordlyden "virksomhet" foreslås videre endret gjennomgående i forskriften til "aktivitet". Formålet med endringen er å bringe ordlyden i virkeområdet mer i samsvar med ordlyden slik den er nedfelt i Miljøprotokollen til Antarktistraktaten med vedlegg ("activity"). Ordlyden "virksomhet" har dessuten vist seg å skape unødig tolkningstvil ved hvorvidt forskriften kun omfatter kommersiell virksomhet eller på annen måte virksomhet utøvet av profesjonelle. Utgangspunktet i Miljøprotokollen er at den har anvendelse på enhver aktivitet i Antarktis, med unntak for de rettighetene som følger av Konvensjonen for bevaring av marine levende ressurser i Antarktis (CCAMLR) og av havretten. Fartøy som er i transitt er ikke omfattet. Mest praktisk vil dette gjelde transportskip. Derimot vil ethvert fartøy med en destinasjon i Antarktis være det. Vi kan samtidig nevne at størsteparten av de aktiviteter som omfattes av forskriften knytter seg til landbasert aktivitet.

Artikkel 3 (1) i Miljøprotokollen til Antarktistraktaten fastslår at protokollens prinsipper har anvendelse på "all activities in the Antarctic Treaty area." Artikkel 3 (4) har videre en henvisning til Antarktistraktaten artikkel VII (5), som inneholder en oppstilling av de aktiviteter som krever forhåndsmelding til andre partsland, og som omfatter "all expeditions to and within Antarctica, on the part of its ships or nationals, and all expeditions to Antarctica in or proceeding from its territory." At antarktisforskriftens virkeområde tilsvarende har anvendelse på enhver aktivitet i Antarktis er forutsatt i foredraget til kgl. res. 5 mai 1995. Endringen av ordlyden er således kun en språklig tilpasning og innebærer ikke noen materiell endring av virkeområdet.

I første ledd bokstav e og i tredje ledd foreslås det videre at ordlyden "ekspedisjon" endres til "aktivitet". Dette ut fra en vurdering at opprinnelig ordlyd gir liten veiledning og snarere vil kunne tolkes innskrenkende, og for å oppnå sammenheng med forskriftens øvrige ordlyd. Dette innebærer på lik linje med vurderingene i de to ovenstående avsnittene ikke noen materiell endring. Det opprinnelige ordvalget i forskriften skyldes trolig at typen aktiviteter i Antarktis på tidspunktet da forskriften ble utformet i større grad var preget av skiekspedisjoner og forskningstokt. I dag er aktiviteter i Antarktis i større grad preget av typer aktivitet som ikke etter en alminnelig forståelse vil kunne falle inn under begrepet "ekspedisjon", eksempelvis cruiseturisme.

Det foreslås et nytt fjerde ledd som gir uttrykkelig unntak for fartøy som bedriver fiskerivirksomhet og for fartøy i transitt, dvs. som benytter retten til fri gjennomfart på det åpne hav i henhold til havretten. Unntakene er forutsatt i Miljøprotokollen og i ansvarsvedlegget, og foreslås inntatt for å unngå unødig tvil om forskriftens virkeområde. Hva gjelder fiskerivirksomhet må det imidlertid vurderes konkret om hovedformålet med og hoveddelen av aktiviteten er knyttet til fiskeri eller eksempelvis forskning. Slike "blandingstokt" er ikke uvanlig i Antarktis. Hva gjelder fartøy i transitt vil dette mest praktisk gjelde transportfartøy, selv om slik aktivitet i Antarktis foreløpig er liten. Også her må det vurderes konkret om fartøyet har en destinasjon i

Antarktistraktatområdet eller om det er på gjennomfart til en destinasjon utenfor. En destinasjon i Antarktis behøver ikke være relatert til land. Til veiledning er gjennomfartsbegrepet grundig og omfattende behandlet i havretten.

Nåværende § 3 blir § 4.

Suksessiv endring.

Til § 3:

Bokstav a: Definisjonen er flyttet ned fra gjeldende forskrift § 2 første ledd og fastslår at Antarktis skal forstås som ”området syd for 60° sydlig bredde”, hvilket tilsvarer definisjonen i Antarktistraktaten artikkel VI.

Bokstav b: Det foreslås å innta en definisjon av ”ansvarlig for aktiviteten” o.l., jf. blant annet § 2 annet ledd, da dette er det sentrale pliktsubjektet i forskriften.

Det påpekes at forskriften har anvendelse på to kategorier pliktsubjekter. Foruten de som er ansvarlig for og organiserer en aktivitet omfatter virkeområdet også de som deltar i aktiviteter i Antarktis og de som for øvrig oppholder seg i de norske kravsområdene, uten at de organiserer aktiviteten. Denne andre kategori pliktsubjekter må forholde seg til de alminnelige krav som gjelder generelt for ferdsel i Antarktis, eksempelvis § 4 om å unngå ulike virkninger på miljø og kulturminner eller § 21 om forbud mot å etterlate avfall i Antarktis. Mest praktisk vil dette gjelde turister som deltar i aktiviteten til en turoperatør. De bestemmelsene som derimot uttrykkelig retter seg mot den ”ansvarlige” m.v. inneholder mer spesielle krav og omfatter blant annet krav om tillatelse etter § 9 og ansvarsvedleggsreglene i kapittel 7.

Den foreslåtte definisjonen må sees på bakgrunn av kommentaren til § 2 annet ledd om endring fra ”virksomhet” til ”aktivitet” og innebærer ingen endring i kretsen av pliktsubjekter i forhold til gjeldende regulering. Videre er det et formål med definisjonen å tydeliggjøre at ansvar også etter ansvarsvedleggsreglene i kapittel 7. er et operatøransvar, hvilket innebærer at det er den som organiserer aktiviteten som hefter for manglende mottiltak ved akutte situasjoner, i motsetning til eksempelvis rederansvaret.

Ordlyden i definisjonen er hentet fra ansvarsvedlegget artikkel 2 (c), men er etter vår oppfatning også dekkende for innholdet i forskriftens gjeldende personelle virkeområde, jf. § 2. Artikkel 2 (c) annet punktum inneholder imidlertid en reservasjon for ansvar hva gjelder underleverandører og andre som er i den ansvarliges tjeneste, som er unntatt fra ansvar. Denne presiseringen har vi ikke ansett som nødvendig å innta i forskriftsteksten da den nevnte begrensningen etter vår oppfatning må følge av en

alminnelig fortolkning av "den ansvarlige for aktiviteten" m.v., altså den som organiserer.

Ansvarsvedleggsreglene bruker uttrykket "operator" om pliktsubjektet. Begrepsbruken "operator"/"operatør" har vi vurdert at gir mindre veiledning i norsk språkbruk og at den i øvrig nasjonal lovgivning oftere assosieres med profesjonelle utøvere og kommersiell virksomhet. Miljøprotokollen og ansvarsvedlegget har som nevnt et videre virkeområde. Definisjonen vil også bidra til å tydeliggjøre hvor søknadsplikten ligger i mer komplekse aktiviteter, som kan involvere en rekke aktører fra ulike land.

Bokstav c: Definisjonen av "nødssituasjon" er flyttet opp fra gjeldende forskrift § 7, endringsforskriften § 8, men innholdet, foruten en språklig justering fra "fartøyer" til "fartøy", er uendret.

Bokstav d: Det foreslås en definisjon av "akutt situasjon", som relaterer til ansvarsvedleggsreglene i kapittel 7. Definisjonen er ment å dekke både situasjoner der en betydelig miljøskade allerede er oppstått og situasjoner der det oppstår en overveiende risiko for betydelig miljøskade. Akutte situasjoner er utilsiktede hendelser med fare for miljøet, eksempelvis ulykkestilfeller som forlis, materialsvikt og brann, men også rene tilfeller av akutt utslipp av forurensende stoffer, introduksjon av sykdom m.v. Når uttrykket "akutt situasjon" er valgt fremfor "krisesituasjon", som er ordlyden i oversettelsen av ansvarsvedlegget ("emergency"), skyldes dette en vurdering av at denne ordlyden ligger nærmere en alminnelig ordbruk ved miljøskade ("akutt forurensning"), eksempelvis i forurensningsloven, svalbardmiljøloven og havne- og farvannsloven, og dels for tydeligere å avgrense mot forskriftens unntaksbestemmelse i gjeldende § 7, endringsforskriften § 8, om nødssituasjoner, som har et videre virkeområde som bl.a. omfatter sikkerhet for menneskeliv.

Bokstav e: Definisjonen av "mottiltak" relaterer til ansvarsvedleggsreglene i kapittel 7. Ordlyden i definisjonen er hentet fra ansvarsvedlegget artikkel 2 (f), men avviker i en viss grad i annet punktum siste alternativ, som bestemmer at mottiltak "kan omfatte opprydning." Opprinnelig ordlyd fastsetter at mottiltak kan omfatte "clean up in appropriate circumstances". Foreslått definisjon legger opp til at det må vurderes konkret hvilke opprydningstiltak en aktivitetsansvarlig er forpliktet til på bakgrunn av en alminnelig forholdsmessighetsvurdering. Det er for eksempel på det rene at opprydning ikke kan pålegges når dette vil innebære en ytterligere skade for miljøet. Se også kommentar til § 26 om mottiltak.

Bokstav f: Det er inntatt en definisjon av forskriftens ordlyd "skip". Definisjonen er hentet fra ansvarsvedlegget artikkel 9 (5) (a) om ansvarsbegrensninger for akutte situasjoner som involverer skip. Det er i artikkel 9 (5) (a) videre opplistet at "skip" her omfatter hydrofoilbåter, luftputefartøy, undervannsfartøy, flytende fartøy og faste eller

flytende plattformer. En såvidt detaljert opplisting har vi ikke funnet hensiktsmessig å innta i forskriftsteksten.

Bokstav g: Definisjon av forkortelsen ”SDR”. Ingen nærmere kommentar.

Nåværende § 4 blir § 5.

Suksessiv endring.

Nåværende § 5 blir § 6.

Suksessiv endring.

Til § 5:

I overskriften og i første ledd er endringene oppdateringer. I annet ledd endres strekpunktene til bokstavpunkter av hensyn til alminnelig forskriftsteknikk og for enklere referanse.

Nåværende § 6 blir § 7.

Suksessiv endring.

Nåværende § 7 blir § 8.

Suksessiv endring. Definisjonen av ”nødssituasjon” i første ledd annet punktum flyttes til ny § 3. For øvrig foreslås en ortografisk rettelse fra ”nødsituasjon” til ”nødssituasjon”.

Nåværende § 8 blir § 14.

Se egen kommentar til § 14.

Til kapitteloverskrift for Kapittel 3.:

Kapitteloverskriften foreslås endret i samsvar med endret § 9, se egen kommentar.

Kapittelet er ment å samle alle de alminnelige bestemmelser som regulerer krav til søknad om aktivitet i Antarktis. Gjeldende § 31 om krav til forsikring for søk, redning m.v. er flyttet frem fra kapittel 8 og er i endringsforskriften lagt til § 12 sammen med regelen om forsikringsplikt for ansvar etter ansvarsvedleggsreglene i kapittel 7. Regler som pålegger krav om beredskapsplaner for akutte situasjoner, og som følger av ansvarsvedlegget, er tilsvarende inntatt i endringsforskriften § 10, i tillegg til at første strekpunkt i tiltak 4 (2004) om beredskap for helse og sikkerhet er foreslått gjennomført i § 11 som et vilkår for utøvelse av aktivitet i Antarktis. Videre foreslås det å innta

nåværende § 8, endringsforskriften § 15, om rapporteringsplikt, som flyttes fra kapittel 2.

Det er vår intensjon at nytt kapittel 3. skal være en pedagogisk og uttømmende opplisting for søkeren som planlegger aktivitet i Antarktis. Likevel inneholder forskriften bestemmelser om krav om tillatelse som ikke er inntatt i dette kapittelet. Dette gjelder tillatelse til innsamling eller fangst av flora og fauna iht. endringsforskriften § 18 annet ledd og til å drive aktivitet i spesielle verneområder iht. endringsforskriften § 33 tredje ledd. Disse har vi vurdert at gir bedre sammenheng å beholde sammen med særreglene i endringsforskriften kapittel 5 og 8, men det er foreslått en henvisning i § 9 for at kapittelet skal være uttømmende hva gjelder hvilke tillatelseskraav forskriften oppstiller.

Til § 9:

Det foreslås å gå bort fra det tidligere systemet med meldeplikt for aktivitet i Antarktis ved at det innføres krav om tillatelse. Overgangen til et tillatelsessystem innebærer ikke noen praktisk endring for søkeren ved at kravene til innhold i selve søknaden vil være de samme som etter gjeldende meldeplikt. De tilleggskrav som foreslås innført i forskriften relaterer til ansvarsvedlegget og tiltak 4 (2004), som er særlig regulert.

Et tungtveiende hensyn for å innføre krav om tillatelse er forutberegnelighet for søkeren og for forvaltningen ved at de forvaltningsrettslige rammer tydeliggjøres og at det blir klarere hvilke alminnelige rettigheter og plikter et vedtak etter forskriften utløser for brukeren, herunder klageadgang. Et krav om tillatelse sender samtidig et tydeligere signal om at enhver aktivitet i Antarktis skal ha vært gjenstand for en faglig vurdering og være godkjent før den kan igangsettes.

Et annet hensyn bak å gå over til et tillatelsessystem er at Norges regelverk i størst mulig grad bør harmonere med andre partslands implementering av miljøprotokollen. Miljøprotokollen artikkel 13 (1), jf. Antarktistraktaten artikkel X, pålegger ikke partslandene noen særskilt autorisasjonsordning, men fastslår at hvert land skal ha tilstrekkelige håndhevelsesmekanismer for å sikre etterlevelsen av protokollen. De fleste partsland under Antarktistraktaten operer imidlertid med krav tillatelse. Blant disse kan nevnes Sverige, Finland, Storbritannia, Tyskland, Nederland, Belgia, Spania, USA, Canada, Australia og New Zealand.

Endringen innebærer ikke noen utvidelse av NPs håndhevelseskompetanse i forhold til i dag. Gjeldende forskrift gir allerede NP adgang til å pålegge endring eller utsettelse av forhåndsmeldt aktivitet som ikke oppfyller forskriftskravene, eller aktiviteten kan forbyes. Således medfører ikke overgangen til et tillatelsessystem noen vesentlig realitetsendring for verken søker eller myndighet.

Et nærliggende spørsmål ved overgangen til en tillatelsesordning er hvorvidt en tillatelse kan medføre erstatningsansvar for myndighetene som godkjenner aktiviteter dersom aktiviteten skulle resultere i en ulykke e.l. NPs foreslåtte forvaltningsrolle- og ansvar strekker seg imidlertid kun til å vurdere om forskriftskravene er oppfylt på søknadstidspunktet og til å fatte vedtak på grunnlag av det. Noen kontroll utover dette vil NP ikke kunne ha, og det er derfor en forutsetning med den foreslåtte regelendringen at hendelser som inntreffer under gjennomføringen av aktiviteten ikke kan lede til erstatningsansvar for myndighetene. Tilsvarende reservasjon må også opplyses om i NPs vedtak når det gis tillatelse. Dette er for øvrig praksis i bl.a. Klif i forbindelse med godkjennelse av beredskapsplaner. Se for øvrig kommentar til § 10, fjerde avsnitt, og det forbehold som tas der.

Samtidig foreslås det enkelte endringer i bestemmelsens ordlyd som ikke er relatert til overgangen til tillatelse.

Første ledd: I første ledd første punktum er ordet ”planlagt” tatt ut foran ”(...)aktivitet i Antarktis(...)”. Dette ble opprinnelig inntatt for å illustrere skillet mellom aktivitet som ennå ikke er igangsatt og aktivitet som pågår. Ordlyden gir derimot etter vår oppfatning liten veiledning og synes snarere å skape unødig tolkningstvil om hva slags aktivitet som er omfattet. Med den foreslåtte endringen gir første ledd klar anvisning på at enhver form for aktivitet er omfattet, mens første ledd tredje punktum regulerer endringer i pågående aktiviteter. Endringer i planlagte aktiviteter som oppstår underveis i fasen frem til gjennomføring omfattes både av første og annet punktum, avhengig av om tillatelse allerede er gitt. I første ledd annet punktum foreslås en henvisning til særreglene i §§ 18 og 33, som oppstiller krav om tillatelse, men som foreslås videreført i kapittel 5 og 8.

Annet ledd: I annet ledd annet punktum er dispensasjonsadgangen foreslått strøket for å la denne omfattes av den generelle dispensasjonshjemmelen i endringsforskriften § 36, som etter vår oppfatning er mer systematisk og tolkningsmessig klart. NP har allerede en utvidet praksis med å gi unntak fra ettårsfristen når denne ikke har praktisk betydning at overholdes, eksempelvis ved oversiktlige og veldokumenterte ekspedisjonsmeldinger. Når fristen likevel foreslås videreført er dette for at NP i mer kompliserte tilfeller skal ha tilstrekkelig tid til å innhente tilleggsopplysninger og å gjøre de undersøkelser som er nødvendig for å behandle en søknad. Videre må det gis tilstrekkelig tid til gjennomføring av fastsatte internasjonale prosesser for varslings til andre partsland av aktivitet som antas å ha mer enn kortvarig og ubetydelig virkning på miljøet i Antarktis, iht. bestemmelser og prosedyrer fastsatt i Artikkel 3, Vedlegg I, Miljøprotokollen. De ytterligere krav til beredskapsplaner og forsikringsordninger som foreslås gjennomført i endringsforskriften gjør det desto mer aktuelt å opprettholde fristen av hensyn til NPs saksbehandling.

Tredje ledd: Oppdatering.

Fjerde ledd: I fjerde ledd foreslås videre ordlyden endret fra den opprinnelige "Norsk Polarinstitutt kan gi utfyllende regler(...)" for å klargjøre at NP ikke har forskriftskompetanse, men kan veilede søkerne gjennom retningslinjer om hvilke opplysninger og krav som er nødvendig for søknadsbehandlingen.

Nåværende § 10 blir § 15.

Suksessiv endring.

Til § 10:

Bestemmelsen gjennomfører ansvarsvedlegget artikkel 3 og 4. En definisjon av "akutt situasjon" er inntatt i § 3 bokstav d.

Første ledd: Første ledd gjennomfører artikkel 3 (1) i ansvarsvedlegget og oppstiller en plikt til å treffe forebyggende tiltak både mot akutte situasjoner og mot miljøskade i det tilfellet en akutt situasjon har oppstått. Bestemmelsen er å anse som en aktsomhetsnorm og noen nærmere angivelse av hva som menes med forebyggende tiltak er ikke foreslått inntatt i leddet da vi legger til grunn at dette er forhold som vil dekkes gjennom utarbeidelsen av beredskapsplaner, gjennom saksbehandlingen og vilkår i evt. tillatelse. Ansvarsvedlegget artikkel 3 (2) nevner imidlertid enkelte eksempler på hva som menes med forebyggende tiltak: spesialkonstruksjoner eller – utstyr som er inkorporert i utformingen eller konstruksjonen av anlegg og transportmidler, spesialfremgangsmåter som inngår i driften eller vedlikeholdet av anlegg og transportmidler og spesialopplæring av personell.

Annet ledd: Annet ledd gjennomfører artikkel 4 (1) og (2) og bygger på tidligere innspill fra Sjøfartsdirektoratet, Kystverket og NP. Bestemmelsen inneholder ikke hele oppstillingen fra den originale ordlyden i artikkel 4 (2), men omfatter det fagdirektoratene har ansett som mest sentralt. Oppstillingen i tredje ledd er heller ikke uttømmende. Leddet pålegger også den ansvarlige å sørge for tilstrekkelig utstyr og kompetanse i tillegg til beredskapsplaner. Artikkel 4 (3) er ikke omfattet i bestemmelsen, men foreslått gjennomført som en varslingsplikt i endringsforskriften § 26 om mottiltak, se egen kommentar.

Tredje ledd: Etter tredje ledd skal beredskapsplanene fremlegges for NP sammen med søknad etter § 9. For at beredskapsplikten skal være oppfylt er det også nødvendig at beredskapen iverksettes, øves og fungerer i praksis. Det foreslås derfor en ordning hvor NP gis rett til å kommentere og til å sette nærmere krav til innhold planene, men uten at dette krever noen positiv godkjennelse fra NP. Det er praksis i Klima- og forurensningsdirektoratet, som etter forurensningsloven § 44 har en godkjenningsplikt

for kommunale beredskapsplaner, at det uttrykkelig skrives at en godkjenning ikke automatisk medfører at beredskapsplikten er oppfylt. Kravet til beredskapsplaner innebærer heller ikke nødvendigvis noe nytt for utøvere av aktivitet. Mange har som ledd i sin virksomhet beredskapsplaner allerede, og det vil i mange tilfeller være tilstrekkelig at disse fremlegges sammen med søknad.

Fjerde ledd: Fjerde ledd gir NP adgang til i det enkelte tilfelle å bestemme nærmere hva som skal berøres i beredskapsplanene, men bestemmelsen legger også opp til at NP kan utarbeide retningslinjer til brukerne for hvordan beredskapsplaner skal utformes.

Nåværende § 11 blir § 16.

Suksessiv endring.

Til § 11:

Bestemmelsen gjennomfører første strekpunkt i tiltak 4 (2004) om beredskapsplaner for helse og sikkerhet, og som ble vedtatt på ATCM XXVII i Cape Town. Annet strekpunkt i tiltak 4 om forsikringsplikt (2004) er allerede dekket av gjeldende forskrift § 31, endringsforskriften § 12 annet ledd.

Bestemmelsen retter seg kun mot helse og sikkerhet, ikke miljø. Krav om beredskapsplaner som dekker miljøskade er foreslått nedfelt i endringsforskriften § 10.

Første ledd: Første ledd oppstiller et krav om både ”beredskapsplaner og -ordninger”, hvilket samsvarer med originalordlyden ”contingency plans and (...) arrangements”. Dette innebærer at en foruten å dimensjonere for hendelser med virkning for sikkerheten m.v. også skal ha konkrete midler til å møte slike situasjoner med. Dette kan eksempelvis være medisinsk utstyr eller logistiske hjelpemidler som livbåt eller helikopter.

Annet ledd: Mer praktisk er det at den som planlegger aktivitet i Antarktis benytter eksterne logistikktilbydere. Da bestemmer annet ledd at det før aktiviteten igangsettes skal foreligge inngåtte avtaler om søk, redning m.v. som sammen med beredskapsplanene skal forelegges NP i forbindelse med søknadsprosessen.

Tredje ledd: Tredje ledd bestemmer tilsvarende som i § 10 at planene skal fremlegges for NP. Annet punktum fastslår NPs adgang til i det enkelte tilfelle nærmere å bestemme hva som skal berøres i beredskapsplanene samt utarbeide retningslinjer i likhet med § 10 siste ledd.

Nåværende § 12 blir § 13.

Suksessiv endring.

Nåværende § 31 blir § 12.

Se egen kommentar.

Til § 12:

Bestemmelsen inneholder to parallelle forsikringskrav, hvorav første ledd bygger på artikkel 11 i ansvarsvedlegget, og annet ledd i hovedtrekk er en videreføring av den opprinnelige § 31, som gjennomfører annet strekpunkt i tiltak 4 (2004) om forsikringsplikt, vedtatt på ATCM XXVII i Cape Town.

Første ledd: Første ledd bestemmer at den ansvarlige for aktiviteten må ha en forsikringsordning eller garanti som dekker det ansvar som kan pådras etter reglene i kapittel 7. om ansvar ved akutt situasjon. En øvre grense for forsikringens omfang følger av § 31 om ansvarsbegrensning. Garanti kan eksempelvis være deponering av et beløp i bank eller annen tilsvarende finansinstitusjon.

Annet ledd: Annet ledd tilsvarer, med enkelte endringer i ordlyden, nåværende § 31, som av pedagogiske hensyn er foreslått flyttet fra det opprinnelige kapittel 8. *Særskilte bestemmelser* til kapittel 3. *Krav til aktivitet i Antarktis*. Det foreslås videre en endring fra den opprinnelige ordlyden ved at uttrykket "sørge for" er endret til "skal ha" for å tydeliggjøre at forsikringskravet er absolutt. En endring fra "eventuelt" til "eller" skaper samsvar med første ledd og er etter vårt syn en regelteknisk mer korrekt ordlyd.

Nåværende tredje ledd foreslås sammenslått med annet ledd samtidig som ordlyden "etter dette leddet" er inntatt. Dette for å tydeliggjøre at gjeldende tredje ledd ikke regulerer forsikring for ansvar etter ansvarsvedleggsreglene i kapittel 7., som angitt i bestemmelsens første ledd.

Tredje ledd: I tredje ledd fastslås det at NP bestemmer forsikringssummen. Det er inntatt en presisering av dette gjelder for både første og annet ledd. Forsikringssummen for ansvar etter kapittel 7. må vurderes konkret i det enkelte tilfelle ut fra en vurdering av aktivitetens skadepotensial. Eksempelvis vil en skiekspedisjon normalt ha et mer begrenset skadepotensial for miljøet i motsetning til et cruisefartøy. Ansvar etter kapittel 7. dreier seg om økonomisk ansvar for mottiltak ved akutte situasjoner. Fastsettelsen beror på NPs skjønn, men hvor andre lands praksis og samråd med forsikringsbransjen vil kunne bidra til å finne en adekvat terskel. Som nevnt i kommentaren til første ledd setter § 31 om ansvarsbegrensning en øvre grense for forsikringens eller garantiens størrelse.

Nåværende § 13 blir 14.

Suksessiv endring.

Til § 13.

Oppdatering og språklig justering.

Nåværende § 14 blir § 18.

Suksessiv endring.

Til § 14.

Oppdateringer i begge ledd. I første ledd endres videre strekpunktene til bokstavpunkter av hensyn til alminnelig forskriftsoppsett og for enklere referanse.

Nåværende § 15 blir § 19.

Suksessiv endring.

Til § 15:

Bestemmelsen foreslås flyttet fra kapittel 2. da den stiller krav til aktiviteten, og gir bedre system og veiledning om inntas i det aktuelle kapitlet.

Nåværende kapittel 4. blir kapittel 5.

Suksessiv endring.

Til kapitteloverskrift for kapittel 4.:

Bestemmelsene om konsekvensvurdering foreslås inntatt i eget kapittel dels for å gjøre kapittel 3. mindre omfangsrikt, og dels fordi bestemmelsene om foreløpig og fullstendig konsekvensvurdering er av en annen karakter enn bestemmelsene i kapittel 3, som omhandler krav til aktiviteten. §§ 16 og 17 angir innholdet i konsekvensvurderingene, mens § 9 oppstiller kravet om konsekvensvurdering.

Nåværende § 16 blir § 20.

Suksessiv endring.

Til § 16.

Oppdatering.

Nåværende § 17 blir § 21.

Suksessiv endring.

Til § 17.

Oppdatering.

Nåværende § 18 blir § 22.

Suksessiv endring.

Nåværende § 19 blir § 23.

Suksessiv endring.

Til § 19:

Annet ledd: Endringen i annet ledd er en regelteknisk justering.

Tredje ledd: Ordlyden i tredje ledd foreslås endret fra den opprinnelige "Norsk Polarinstitutt kan gi nærmere regler(...)" for å klargjøre at NP har enkeltvedtakskompetanse og ikke forskriftskompetanse.. Tilføysen av "utilsiktet" foreslås for å tydeliggjøre at det er utilsiktet innførsel som det kan gis nærmere retningslinjer for å unngå, eksempelvis veiledning på vask av fottøy og klær. Forbudet mot innførsel følger av første ledd. Endringen til "mikroorganismer" er en teknisk tilpasning.

Fjerde ledd: Nytt fjerde ledd søker å ivareta potensielle negative konsekvenser som måtte oppstå ved at fremmede arter blir innført uten tillatelse. Leddet bygger på gjeldende bestemmelser i § 20, høringsnotatet § 24, og bestemmer at den som innfører dyr eller planter uten tillatelse også kan pålegges å fjerne artene og de eventuelle spor som disse kan ha etterlatt seg. Et eksempel på dette kan være fjerning av planter som har etablert og spredd seg. Bestemmelsene gjelder ikke utilsiktet innførsel av mikroorganismer, jfr. tredje ledd.

Nåværende kapittel 5. blir kapittel 6.

Suksessiv endring.

Til kapitteloverskrift for kapittel 5.:

Suksessiv endring.

Nåværende § 20 blir § 24.

Suksessiv endring.

Til § 20:

Bestemmelsen foreslås endret i tråd med at kapittel 6. oppheves, se egen kommentar. Det opprinnelige systemet i forskriften var at kapittel 6 regulerte forurensning fra skip, mens kapittel 5 regulerte den aktivitet som ikke var omfattet av kapittel 6. Ordlyden er i hovedsak hentet fra gjeldende § 22. Definisjon av "skip" er foreslått i § 3 bokstav f.

Nåværende § 21 blir § 25.

Suksessiv endring.

Til § 21:

Det foreslås å oppheve det opprinnelige tredje ledd i § 17, endringsforskriften § 21, om dispensasjon for å la dispensasjonshjemmelen fremgå av den generelle regelen i endringsforskriften § 36. Tilsvarende endring er foreslått i endringsforskriften §§ 9 og 22.

Til opphevelse av nåværende kapittel 6.:

Da bestemmelsene i kapittel 6. opprinnelig ble utformet var det på bakgrunn av tre forhold: Man anså at Vedlegg VI til Miljøprotokollen om marin forurensning allerede var dekket gjennom dagjeldende sjødyktighetslov. Videre bygget man på artikkel 13 i vedlegg VI til Miljøprotokollen som bestemmer at parter til MARPOL 73/78 skal bruke reglene der, og besluttet derfor ikke å implementere reglene i vedlegg IV i forskriften. Og omsider hadde Norge på tidspunktet da antarktisforskriften skulle fastsettes ennå ikke tiltrådt MARPOL vedlegg IV om hindring av forurensning ved kloakkutslipp. Ettersom kloakkutslipp ikke var omfattet av sjødyktighetsloven ble det besluttet å gjøre et unntak ved at disse reglene i Miljøprotokollen likevel ble inntatt. Systemet ble da at antarktisforskriften kapittel 5 dekket forurensning og avfall på land, mens kapittel 6 tilsvarende regulerte aktivitet fra ethvert fartøy i sjøen.

I dag har Norge tiltrådt MARPOL 73/78 vedlegg IV og det er blitt implementert i forurensningsforskriften kapittel 23. Ettersom MARPOL-reglene ikke er knyttet til geografisk virkeområde, men følger skipet, anser vi derfor at det er grunnlag for å oppheve gjeldende §§ 22 og 23, og ved at beredskapsplaner nå foreslås regulert i §§ 10 og 11, at kapittel 6 i sin helhet kan oppheves.

Hva gjelder skip under flagg fra stat som ikke er part til MARPOL 73/78 oppgir IMO at det per i dag er 129 land som har tiltrådt vedlegg IV om kloakkutslipp og at om lag 87 %

verdens samlede flåte er omfattet. Dette er etter vårt syn en høy andel. Når man i tillegg tar i betraktning at om lag 99% (151) av verdens land har tiltrådt MARPOL-konvensjonen vedlegg I og II, og 96%(136) vedlegg III, samt MARPOL-partenes virkemidler overfor skip som opererer gjennom havner under deres jurisdiksjon, jf vedlegg I artikkel 5, anser vi at dette gir et tilstrekkelig effektivt vern til at særskilt regulering i forskriften er unødvendig.

Den nåværende reguleringen i § 23 setter en nedre grense ved skip som kan frakte 10 personer for forbud mot kloakkutslipp nærmere enn 12 n. mil fra land. MARPOL 73/78 vedlegg IV opererer med en grense på 15 personer. Dette anser vi heller ikke at utgjør en tilstrekkelig forskjell til at særskilt regulering er nødvendig.

Til § 22:

Tilsvarende opphevelse av dispensasjonsbestemmelsen som under § 21, se egen kommentar.

Til § 23:

Oppdatering.

Til § 24:

Oppdatering.

Nåværende § 25 blir § 33.

Suksessiv endring.

Til § 25:

Oppdatering.

Nåværende kapittel 7. blir kapittel 8.

Suksessiv endring.

Til kapitteloverskrift for kapittel 7.:

Nytt kapittel 7. gjennomfører ansvarsvedleggets regler om plikt til mottiltak og om erstatningsansvar. Reglene om plikt til å treffe forebyggende tiltak og til å ha beredskapsplaner er imidlertid løftet opp i kapittel 3. Krav til aktivitet i Antarktis, se egen kommentar. Ordlyden i kapitteloverskriften er valgt ut fra de hensyn som er omtalt under kommentaren til § 3 bokstav d, hvor "akutt situasjon" er definert. Ordlyden

”ved” reflekterer at ansvar etter dette kapitlet kan knytte seg til fasen før, under og etter en akutt situasjon er oppstått.

Nåværende § 26 blir § 34.

Suksessiv endring.

Til § 26:

Bestemmelsen gjennomfører ansvarsvedlegget artikkel 5 med unntak av definisjonen av ”mottiltak”, som er inntatt i § 3 bokstav e.

Første ledd: Etter første ledd pålegger det den ansvarlige for aktiviteten å treffe mottiltak når en akutt situasjon er oppstått og den akutte situasjonen står i årsakssammenheng med den ansvarliges aktivitet. Bestemmelsen må sees på bakgrunn av kravet om forebyggende tiltak og beredskap i endringsforskriften § 10. Ansvaret strekker seg til å treffe mottiltak som er ”rimelige og effektive”. Dette innebærer en vurdering av at mottiltakene må stå i forhold til det resultat det er sannsynlig å oppnå av hensyn til miljøet, sikkerhet, ressurser og beredskap.

Annet ledd: Annet ledd første punktum pålegger den aktivitetsansvarlige en varslingsplikt til NP når det er oppstått en akutt situasjon. Annet punktum utstrekker varslingsplikten til å gjelde også for enhver som måtte befinne seg i nærheten eller som på annen måte får kunnskap om at slik situasjon er oppstått. Bestemmelsen i annet punktum har ikke direkte grunnlag i ansvarsvedlegget, men foreslås for å sikre en mest mulig effektiv varslingsordning og kortest mulig responstid ved akutte situasjoner, og må sees på bakgrunn av Miljøprotokollen artikkel 13 (1), som pålegger partene å gjennomføre tilstrekkelig håndhevelsesmekanismer for å sikre etterlevelsen av protokollen med vedlegg. Forsømmelse av varslingsplikten kan medføre straffansvar, jf endringsforskriften § 40, men innebærer etter vår oppfatning ikke noen uforholdsmessig byrde for den som ferdes i Antarktis og som måtte få kunnskap om slik situasjon. Varslingsplikten gjelder i henhold til tredje punktum overfor NP, som har formelle rutiner for å varsle traktatparter og evt. andre berørte.

Tredje ledd: Tredje ledd gir adgang for NP eller noen som NP gir i oppdrag å treffe mottiltak, dersom den ansvarlige ikke gjør dette selv. En forutsetning er at situasjonen er så vidt akutt at det ikke kan avventes eventuelle mottiltak fra den ansvarliges side. Formålet med denne bestemmelsen er at norske myndigheter skal ha en effektiv mulighet til å reagere på akutte situasjoner når den ansvarlige for aktiviteten ikke gjør det. Verken ansvarsvedlegget eller endringsforskriften pålegger utenforstående tredjepersoner som ikke har fått i oppdrag av NP å treffe mottiltak å gjøre dette.

Nåværende § 27 blir § 35.

Suksessiv endring.

Til § 27:

Bestemmelsen oppstiller et objektivt erstatningsansvar for den som er ansvarlig for aktiviteten og som har unnlatt å treffe mottiltak etter § 26. Da skal erstatning ytes til den som i den ansvarliges sted har truffet mottiltak. Dette gjelder både når norske myndigheter har gjort dette selv eller gitt noen annen i oppdrag å treffe mottiltak. Annet punktum fastslår at erstatningen skal tilsvare kostnadene som har påløpt ved å treffe tiltaket. Ansvarer gjelder både for statlige og ikke-statlige aktivitetsansvarlige. Dersom erstatningskravet bestrides er det videre bestemt i § 32 at NP har søksmålskompetanse. Dette begrunnes med at den som er erstatningsberettiget enten vil være NP selv eller noen NP har gitt i oppdrag å treffe mottiltak.

Nåværende § 28 blir § 36.

Suksessiv endring.

Til § 28:

Første ledd: Første ledd bestemmer at når en akutt situasjon er oppstått og mottiltak ikke er truffet av noen, skal den ansvarlige likevel yte erstatning tilsvarende kostnadene som ville påløpt om det var blitt truffet mottiltak. Denne regelen er nedfelt i ansvarsvedlegget artikkel 6 (2) (b). Også her gjelder ansvaret for statlige og ikke-statlige aktivitetsansvarlige.

Annet ledd: Erstatningssummen fastsettes skjønnsmessig av NP, jf. annet ledd, som fatter vedtak om dette. Bestemmelsen må sees på bakgrunn av § 26 om plikt til å treffe mottiltak og definisjonen av "mottiltak" i § 3 bokstav e, som gir anvisning på rekkevidden av hva som anses som rimelige og effektive mottiltak. Videre må det på alminnelig måte innfortolkes et krav om forholdsmessighet ved fastsettelsen av erstatningssummen.

Det foreslås at fastsettelsen av erstatningssummen gjøres i vedtaks form da det ikke dreier seg om et økonomisk tap, og da et erstatningskrav etter denne bestemmelsen ikke faller inn under de alminnelige erstatningsrettslige prinsipper. Det er normalt den som har fått et vedtak mot seg som eventuelt må reise søksmål om gyldigheten av vedtaket, jf. tvisteloven § 1-5 første punktum. Videre vil et slikt vedtak reguleres av forvaltningsloven § 27 bokstav b, som innebærer at søksmål kan utsettes til klageorganet, som i dette tilfellet er Miljøverndepartementet, har fattet vedtak. Dette gjelder i motsetning til erstatningssøksmål etter ansvaret i § 27, som er nærmere drøftet i kommentaren til § 32.

Tredje ledd: Etter tredje ledd skal erstatningen betales til et fond under antarktistraktatsekretariatet, jf ansvarsvedlegget artikkel 12. Noe slikt fond er p.t. ikke opprettet og NP må derfor inntil dette skjer oppbevare midlene på en interimkonto. Når fondet er opprettet skal midlene med rente overføres fra NP. Denne løsningen er ikke presisert i bestemmelsen av hensyn til fleksibilitet før og etter at fondet er opprettet. Den foreslåtte ordlyden nødvendiggjør ingen endring av forskriften når fondet opprettes når det i alle tilfelle vil være naturlig at NP formidler erstatningen.

Annet punktum fastslår at stater eller personer også kan yte frivillige bidrag til fondet. Regelen er hentet fra ansvarsvedlegget artikkel 12 (4).

Nåværende § 29 blir § 38.

Suksessiv endring.

Til § 29

Bestemmelsen gjennomfører ansvarsvedlegget artikkel 6 (4), men henviser også til det alminnelige erstatningsrettslige prinsipp om solidarisk ansvar for samvirkende skadevoldere. Der flere aktivitetsansvarlige i forskjellig grad har medvirket til den akutte situasjonen vil dette måtte vurderes konkret ved utregningen av erstatningssummen.

Nåværende § 30 blir § 39.

Suksessiv endring.

Til § 30:

Bestemmelsen gjennomfører ansvarsvedlegget artikkel 8. Forskriften inneholder allerede en alminnelig unntaksbestemmelse for nødssituasjoner i § 8. Denne gjør imidlertid unntak fra alle forskriftens bestemmelser ved trusler mot sikkerheten til menneskeliv, skip, luftfartøy, utstyr av stor verdi eller naturmiljøet.

Den foreslåtte bestemmelsen gir unntak fra erstatningsansvaret som følger av ikke å ha truffet mottiltak i situasjoner som utgjør en fare for miljøet når situasjonen er forårsaket av noe som ligger utenfor den ansvarliges kontroll. Bokstav e bestemmer samtidig at dersom noen på oppdrag fra NP i medhold av § 26 tredje ledd har truffet mottiltak i en allerede akutt situasjon som forårsaker ytterligere skade eller fare for skade, så skal ikke den ansvarlige hefte for dette.

Nåværende § 31 blir § 12.

Se kommentar til § 12.

Til § 31:

Den foreslåtte bestemmelsen bygger på ansvarsvedlegget artikkel 9, som igjen bygger på grenseverdier i den internasjonale konvensjonen om begrensning av ansvaret for sjørettslige krav (LLMC).

Artikkel 9 sonderer mellom hendelser som involverer et skip, jf. art 9(1) (a), og andre hendelser, jf. art 9(1) (b). For hendelser som involverer et skip, fastsettes det særskilte ansvarsbegrensningsbeløp som legges på nivå med begrensningsbeløpene i LLMC 1996, jf. art 9(1) (a). For andre hendelser, er ansvaret oppad begrenset til 3 millioner SDR, jf. art 9(1) (b).

Ved anvendelsen av ansvarsbegrensningsbeløpene for hendelser som involverer et skip, må det sondres mellom maritime aktivitetsansvarlige og ikke-maritime aktivitetsansvarlige. Bakgrunnen for dette er som følger:

- Der hvor personen som organiserer aktiviteten (dvs. er ansvarlig (operatør) etter art 2(c)) også er skipseier (dvs. eier, reder, befrakter, disponent), vil LLMC i alle tilfelle komme til anvendelse også for ansvar under ansvarsvedlegget dersom søksmål tas ut for en domstol i en part til LLMC.
- Der hvor personen som organiserer aktiviteten (operatør etter art 2(c)) ikke er skipseier (typisk en turarrangør som har hyrt inn et skip med kaptein og mannskap), eksisterer det ikke egne/andre internasjonale regimer med ansvarsbegrensning, noe som nødvendiggjorde egne begrensningsbeløp i ansvarsvedlegget.

Nåværende § 32 blir § 40.

Suksessiv endring.

Til § 32:

Bestemmelsen gjennomfører artikkel 7.

Første ledd: Første ledd fastslår at NP har søksmålskompetanse når NP eller noen NP har bemyndiget har truffet mottiltak på vegne av en ikke-statlig aktivitetsansvarlig. Leddet henviser til "ikke-statlig aktivitetsansvarlig" for å avgrense mot tilfeller hvor en statlig aktivitetsansvarlig er blitt ansvarlig ved ikke å treffe mottiltak, jf. fremgangsmåten i bestemmelsens annet ledd.

Annet ledd: Annet ledd retter seg mot det tilfellet annen stat har pådratt seg ansvar

ved ikke å treffe mottiltak etter § 27 eller § 28 første ledd. Dersom fremmed stat som ikke har tilsvarende regelverk eller er tilsluttet Miljøprotokollen under Antarktistraktaten, jf. § 2 tredje ledd, er blitt erstatningspliktig, er det foreslått å være Kongens beslutning hvorvidt og hvordan forholdet forfølges. Stater som har tilsvarende regelverk og er tilsluttet Miljøprotokollen faller utenfor forskriftens virkeområde. Ansvarsvedlegget opererer med en egen fremgangsmåte for partsland som hefter etter ansvarsreglene, enten ved at reglene i Miljøprotokollen artikkel 18, 19 og 20 om tvisteløsning anvendes, eller at traktatpartene i fellesskap kommer frem til en løsning, hvilket er nedfelt i ansvarsvedlegget artikkel 7 (4) og (5). Dette vil gjelde i ethvert tilfelle hvor den norske stat er blitt erstatningspliktig. Det er også for slike tilfeller foreslått å la Kongen avgjøre fremgangsmåte. Den foreslåtte løsningen er valgt av hensyn til fleksibilitet og av hensyn til at tvisteløsningsreglene i Miljøprotokollen etter vår erfaring er lite utprøvet i praksis og utfordrende å gjennomføre som nasjonal lovgivning på forskriftsnivå.

Tredje ledd: Tredje ledd regulerer verneting og bestemmer at det i det tilfelle den ansvarlige har tilknytning til en stat som har gjennomført reglene i ansvarsvedlegget og er tilsluttet Miljøprotokollen til Antarktistraktaten, skal reises søksmål der. Dette er i samsvar med ansvarsvedlegget artikkel 7 (1), jf artikkel 2 (g). Dersom den ansvarlige har tilknytning til en stat som ikke er slik part, er det foreslått at søksmålet reises for Oslo tingrett.

Fjerde ledd: Fjerde ledd regulerer foreldelsesfrister for erstatningssøksmål og setter som en absolutt øvre grense 15 år regnet fra det tidspunkt mottiltaket ble påbegynt. Foreldelsesfristene er nedfelt i ansvarsvedlegget artikkel 7.

Nåværende kapittel 8. blir kapittel 9.

Suksessiv endring.

Til kapitteloverskrift for kapittel 8:

Suksessiv endring.

Nåværende § 33 blir § 41.

Suksessiv endring.

Til § 33:

Oppdatering.

Til § 34:

Oppdatering

Til § 35:

Oppdatering og regelteknisk justering.

Til § 37:

Bestemmelsen er ny og bygger delvis på systemet i svalbardmiljøloven § 89 og forurensningsloven § 49. Formålet med den foreslåtte bestemmelsen er å sikre at NP har tilstrekkelig tilgang på opplysninger som er nødvendig for utførelsen av NPs myndighetsoppgaver etter forskriften.

Til § 38:

Oppdatering og språklig justering.

Til § 41:

Bestemmelsen foreslås endret for å signalisere at forskriftsendringene skal gjelde uten reservasjoner for enhver som søker om tillatelse etter ikrafttredelsestidspunktet, samtidig som de vil være omfattet av ettårsfristen. NP kan i alle tilfelle dispensere fra fristen i medhold av § 36.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

Enkelte av de foreslåtte regelendringene har administrative og økonomiske konsekvenser. Dette er ansvarsvedleggsreglene og gjennomføringen av tiltak 4 (2004). Endringene berører de som skal utøve aktivitet i Antarktis og omfatter i hovedsak aktiviteter relatert til turisme, skipsfart, forskning og satellittvirksomhet. Fiskerivirksomhet er i utgangspunktet ikke omfattet.

For den som skal utøve aktivitet i Antarktis vil ansvarsvedlegget innebære et skjerpet ansvarsgrunnlag i visse tilfelle ved at ansvaret er objektivt. I tillegg innebærer endringene økte kostnader for enkelte ved at det gjøres obligatorisk å ha forsikring for slikt ansvar og til å ha beredskapsplaner for helse og sikkerhet. Hva gjelder erstatningsansvaret har den aktivitetsansvarlige likevel et visst vern gjennom reglene om ansvarsavgrensing. De som gjennomfører mottiltak på vegne av en ansvarlig, vil ha et erstatningsrettslig vern gjennom reglene om objektivt ansvarsgrunnlag og forsikringsplikt.

Nærmere krav til forebyggende tiltak og beredskapsplaner som pålegges den som er ansvarlig for aktivitet i Antarktis vil bli utformet av Norsk Polarinstitut i samråd med Miljøverndepartementet og andre eventuelt berørte departementer. Det vil trolig også

kunne bli behov for å konsultere Kystverket som fagetat hva gjelder beredskapsplaner. Endringene anses imidlertid ikke å være av et slikt omfang at det innebærer noen nevneverdig utvidelse av Norsk Polarinstitutt's forvaltningsoppgaver. Det vurderes derfor at arbeidet i forbindelse med behandling av søknader etter endret forskrift tas innenfor gjeldende rammer.

4. Forslag til endret forskrift om vern av miljøet i Antarktis

Forskrift om *miljøvern og sikkerhet* i Antarktis.

Fastsatt ved kgl.res. 5. mai 1995 med hjemmel i lov av 27. februar 1930 nr. 3 om Bouvetøya, Peter I's øy og Dronning Maud Land m.m. § 7. Fremmet av Miljøverndepartementet. Endret ved forskrift 15 des 2006 nr. 1430 og forskrift dd.mm.åå. nr. xx.

Kapittel 1. *Innledende bestemmelser*

§ 1. Formål

Forskriftens formål er å verne miljøet i Antarktis og dets avhengige og tilknyttede økosystemer, bevare Antarktis' egenverdi, herunder villmarksskarakter og estetiske verdier, og å opprettholde områdets verdi for vitenskapelig forskning. Dette skal være grunnleggende hensyn i planlegging og gjennomføring av all *aktivitet* i Antarktis.

Forskriften har videre som formål å ivareta sikkerheten til den som oppholder seg i Antarktis.

§ 2. Virkeområde

Forskriften gjelder for hele Antarktis for;

- a) norske statsborgere
- b) norske juridiske personer
- c) norske skip og luftfartøy
- d) utlendinger bosatt i Norge
- e) utlendinger som *deltar i* eller er ansvarlig for *aktivitet i* Antarktis som er organisert i Norge eller som utgår fra Norge direkte til Antarktis.

Forskriften gjelder dessuten i Dronning Maud Land og på Peter I's øy for enhver som oppholder seg der eller er ansvarlig for *aktivitet* der, jf § 9.

Forskriften gjelder likevel ikke for de som oppholder seg i Antarktis som del av en *aktivitet* organisert av en annen stat som har tilsvarende bestemmelser og er tilsluttet

Miljøprotokollen til Antarktistraktaten, eller som er ansvarlig for organiseringen av en slik aktivitet.

Forskriften gjelder ikke for fiskerifartøy eller for fartøy som benytter retten til fri gjennomfart på det åpne hav.

§ 3. Definisjoner

I denne forskrift forstås med

- a)** *Antarktis: området syd for 60° sydlig bredde.*
- b)** *ansvarlig for aktiviteten, aktivitetsansvarlig e.l.: enhver statlig eller ikke-statlig juridisk og fysisk person som organiserer aktivitet som skal gjennomføres i Antarktis.*
- c)** *nødssituasjon: situasjon hvor sikkerheten til menneskeliv, skip, luftfartøy, utstyr av stor verdi eller naturmiljøet er truet.*
- d)** *akutt situasjon: enhver hendelse som har hatt som resultat eller som innebærer en overhengende fare for betydelig og skadelig innvirkning på miljøet i Antarktis.*
- e)** *mottiltak: tiltak som treffes etter at det er oppstått en akutt situasjon og som har som mål å hindre, redusere eller begrense virkningen av den akutte situasjonen. Mottiltak omfatter fastsetting av omfanget og virkningen av den akutte situasjonen og kan omfatte opprydning.*
- f)** *skip: et fartøy av en hvilken som helst art som opererer i et marint miljø.*
- g)** *SDR: spesielle trekkrettigheter, verdienhet fastsatt av Det internasjonale valutafond.*

§ 4. Forholdet til andre staters myndighetsutøvelse

Rettsforfølgning for brudd på denne forskrift kan bare finne sted etter samtykke fra Utenriksdepartementet i tilfeller hvor;

- a) handlingen er begått av en person som ikke er norsk statsborger eller bosatt i Norge, eller
- b) handlingen er begått utenfor Dronning Maud Land eller Peter I's øy.

Kapittel 2. Alminnelige bestemmelser

§ 5. Generelt om *aktivitet* i Antarktis

Aktiviteter i Antarktis skal planlegges og gjennomføres slik at virkninger på miljøet i Antarktis og avhengige og tilknyttede økosystemer blir minst mulig, og områdets verdi for forskning bevares. Det skal herunder unngås at *aktiviteter* medfører:

- a) virkning på klima eller værmønster

- b) virkning på luft- eller vannkvalitet,
- c) endringer i det atmosfæriske, terrestriske, glasiøle, limnisk eller marine miljø,
- d) endringer i utbredelse, forekomst eller produktivitet til arter eller bestander av dyr og planter,
- e) risiko for sårbare eller truede arter eller bestander av slike arter, eller
- f) risiko for skader på områder av biologisk, vitenskapelig, historisk eller etnisk betydning, eller av betydning for villmarksskarakteren,
- g) skade eller annen forringelse av historiske steder og kulturminner.

§ 6. Forbud mot utvinning av mineralressurser

Enhver aktivitet med tilknytning til mineralressurser med unntak av forskning er forbudt.

Norsk Polarinstitut avgjør i det enkelte tilfelle hva som er forskning.

§ 7. Inspeksjoner

Observatører oppnevnt av konsultative parter og konsultative møter under Antarktistraktaten skal ha full adgang til alle deler av stasjoner, installasjoner, utstyr, skip og fly som etter Antarktistraktaten er åpne for inspeksjon.

§ 8. Nødssituasjoner

Bestemmelsene i denne forskrift gjelder ikke nødssituasjoner.

De tiltak som er iverksatt i en nødssituasjon skal snarest meldes til Norsk Polarinstitut.

Kapittel 3. Krav til aktivitet i Antarktis

§ 9. Krav om tillatelse til aktivitet i Antarktis

Aktivitet i henhold til forskningsprogrammer, turisme og all annen aktivitet i Antarktis krever tillatelse fra Norsk Polarinstitut. Krav om tillatelse gjelder også for tiltak etter §§ 18 annet ledd og 33 tredje ledd. Det samme gjelder enhver endring i tillatt aktivitet. Norsk Polarinstitut kan sette vilkår for tillatelsen.

Søknad skal være innsendt senest 1 år før aktiviteten tenkes igangsatt. Norsk Polarinstitut kan godta en kortere frist, jf. § 36.

Søknaden skal inneholde opplysninger om hvem som er ansvarlig for aktiviteten, aktivitetens omfang, herunder en foreløpig konsekvensvurdering, jf. § 16, og hvilken teknologi og tiltak som vil bli benyttet for å begrense eventuelle skadelige virkninger.

Norsk Polarinstitut kan fastsette nærmere hvilke opplysninger og vurderinger en søknad skal inneholde.

§ 10. Krav om beredskap for akutte situasjoner

Den ansvarlige for aktiviteten skal treffe forebyggende tiltak for å redusere risikoen for akutte situasjoner og potensiell miljøskade forårsaket av en slik akutt situasjon dersom den skulle oppstå.

Før aktiviteten igangsettes skal den ansvarlige ha nødvendig utstyr og kompetanse samt beredskapsplaner som er nødvendige for å kunne håndtere en akutt situasjon i Antarktis. Beredskapsplanene skal bl.a. inneholde:

- a) rutiner for varsling av akutte situasjoner*
- b) rutiner for å vurdere omfanget av den akutte situasjonen og planer for mottiltak*
- c) oversikt over tilgjengelige ressurser og hvordan disse kan mobiliseres*
- d) rutiner for dokumentasjon og opplæring*

Beredskapsplanene skal fremlegges samtidig med søknad etter § 9.

Norsk Polarinstitut kan stille nærmere krav til beredskapsplaner.

§ 11. Krav om beredskap for helse og sikkerhet

Den ansvarlige for aktiviteten skal før aktiviteten igangsettes ha tilstrekkelige beredskapsplaner og -ordninger som dekker områdene helse og sikkerhet, søk og redning, samt medisinsk behandling og evakuering.

Der slike planer forutsetter støtte fra andre operatører eller nasjonale forskningsprogrammer skal det fremlegges inngåtte avtaler om slik støtte.

Beredskapsplanene skal fremlegges samtidig med søknad etter § 9. Norsk Polarinstitut kan stille nærmere krav til beredskapsplaner.

§ 12. Krav om forsikring

Den ansvarlige for aktiviteten skal før aktiviteten igangsettes ha forsikring eller stille likeverdig garanti for det økonomiske ansvar som kan oppstå etter reglene i kapittel 7. om ansvar ved akutte situasjoner. Forsikringen eller garantien kan ikke overstige de grenser som følger av § 31.

Den ansvarlige for aktiviteten skal videre ha tilstrekkelig forsikring eller stille likeverdig garanti for utgifter av enhver art som påføres offentlig myndighet eller andre i forbindelse med søk, redningsaksjon eller syketransport som må gjennomføres i tilknytning til aktivitet i Antarktis. Forsikring eller garanti etter dette leddet skal dekke slike utgifter uten

hensyn til om det er utvist uaktsomhet av den ansvarlige for aktiviteten, personer i hans tjeneste eller turdeltakere.

Norsk Polarinstitut fastsetter forsikringssummens eller garantiens størrelse *etter første og annet ledd.*

§ 13. Pålegg om endringer i, utsettelse av og forbud mot *aktivitet*

Norsk Polarinstitut kan gi pålegg om endringer i *aktivitet*, utsette *aktiviteten* eller helt forby den dersom iverksettelse av *aktiviteten* vil eller kan føre til virkninger på miljøet i Antarktis eller avhengige eller tilknyttede økosystemer som er i strid med forskriftens formål, bestemmelsene i denne forskrift eller bestemmelser gitt i medhold av forskriften, eller internasjonale vedtak, anbefalinger og rekommandasjoner som er besluttet av partene i antarktistraktatsystemet. Det samme gjelder ved *søknad* om endring i *aktivitet*.

Norsk Polarinstitut kan kreve *aktivitet* eller endring i *aktivitet* utsatt dersom det er nødvendig for å sikre at en konsekvensvurdering blir gjennomført i samsvar med regler som Norge har sluttet seg til ved *mellomstatlig* overenskomst, jf § 16 og § 17.

Dersom igangsatt *aktivitet* viser seg å medføre uforutsette virkninger på miljøet i Antarktis eller avhengige og tilknyttede økosystemer, kan Norsk Polarinstitut kreve endringer i *aktiviteten*, utsette *aktiviteten* eller helt forby den dersom det er nødvendig for å motvirke eller begrense de uforutsette virkningene.

§14. Overvåkning og tiltak ved uforutsette virkninger

Den ansvarlige for *aktivitet* som er underlagt krav om fullstendig konsekvensvurdering plikter å gjennomføre regelmessig og effektiv overvåkning av miljøet for å:

- a) vurdere virkninger av pågående *aktivitet*, herunder verifisering av forutsette virkninger, og
- b) legge forholdene til rette for tidlig oppdagelse av mulige uforutsette virkninger.

Dersom det under *aktivitet* avdekkes uforutsette virkninger for miljøet plikter den ansvarlige for *aktiviteten* uten opphold å varsle Norsk Polarinstitut, og foreta endringer i *aktivitetene* som er nødvendig for å motvirke skadene.

§ 15. Rapporteringsplikt

Den ansvarlige for *aktiviteten* plikter å utarbeide rapporter om *aktivitet* og bruk av tillatelser gitt i medhold av denne forskrift, herunder en sluttrapport ved endt *aktivitet*. Norsk Polarinstitut kan gi nærmere retningslinjer om rapporteringsplikten.

Kapittel 4. Foreløpig og fullstendig konsekvensvurdering

§ 16. Foreløpig konsekvensvurdering

Enhver som ønsker å starte opp planlagt *aktivitet* i Antarktis skal utarbeide en foreløpig konsekvensvurdering, med mindre en fullstendig konsekvensvurdering blir igangsatt etter § 17.

En foreløpig konsekvensvurdering skal inneholde;

- a) en beskrivelse av den *omsøkte aktiviteten*, herunder *aktivitetens* formål, plassering, varighet, intensitet, bruk av transportmidler, oppryddingsplaner og eventuelle virkninger på miljøet, samt
- b) en vurdering av alternativer til den *omsøkte aktiviteten* og eventuelle virkninger slik *aktivitet* kan ha, herunder vurdering av den samlede virkning på bakgrunn av eksisterende og kjente planlagte *aktiviteter*.

§ 17. Fullstendig konsekvensvurdering

Dersom en foreløpig konsekvensvurdering viser, eller dersom Norsk Polarinstitutt fastslår at en omsøkt *aktivitet* sannsynligvis vil ha mer enn en ubetydelig eller kortvarig virkning på miljøet, skal den ansvarlige for *aktiviteten* utarbeide en fullstendig konsekvensvurdering. Konsekvensvurderingen skal ha en form som gjør den egnet for offentlig behandling.

En fullstendig konsekvensvurdering skal inneholde:

- a) en beskrivelse av den *omsøkte aktiviteten*, herunder *aktivitetens* formål, plassering, varighet og intensitet, og eventuelle alternativer til *aktiviteten*, herunder alternativet å avbryte arbeidet, og konsekvenser av slike alternativer,
- b) en beskrivelse av miljøets referansetilstand i utgangspunktet som de forutsette endringene skal sammenlignes med, og en prognose over miljøets fremtidige referansetilstand dersom den *omsøkte aktiviteten* ikke gjennomføres,
- c) en beskrivelse av de metoder og data som er benyttet for å forutsi virkningene av den *omsøkte aktiviteten*,
- d) anslag av art, grad, varighet og intensitet av de sannsynlige direkte virkninger av den *omsøkte aktiviteten*,
- e) vurdering av mulige indirekte eller sekundære virkninger av den *omsøkte aktiviteten*,
- f) vurdering av den kumulative virkning på miljøet, herunder virkningen på de enkelte arter og økosystemet på kort og lang sikt, av den *omsøkte aktiviteten* på bakgrunn av eksisterende *aktiviteter* og andre kjente planlagte *aktiviteter*,
- g) beskrivelse av tiltak, herunder overvåkingsprogrammer, som kan treffes for å begrense eller dempe effektene av den *omsøkte aktiviteten* og oppdage uforutsette virkninger, og som kunne sørge for tidlig varsling av eventuelle skadevirkninger av *aktiviteten* i tillegg til å håndtere ulykker på en rask og effektiv måte,
- h) beskrivelse av uunngåelig virkning av den *omsøkte aktiviteten*,

- i) vurdering av virkningen av den *omsøkte aktiviteten* for gjennomføringen av vitenskapelig forskning og andre eksisterende bruksområder og verdier,
- j) en beskrivelse av kunnskapshull og usikkerhet knyttet til innsamling av den informasjon som er påkrevd i henhold til denne paragraf,
- k) et populært beskrivende sammendrag av den informasjon som er gitt i henhold til denne paragraf, og
- l) navn og adresse til den person eller organisasjon som har utført den fullstendige vurdering av miljøkonsekvensene.

Kapittel 5. Vern av flora og fauna

§ 18. Vern av naturlig forekommende flora og fauna

Innsamling eller skadelig påvirkning av flora og fauna, herunder skadelig ferdsel, i Antarktis er forbudt.

Norsk Polarinstitut kan gi tillatelse til innsamling eller fangst i samsvar med regler Norge har sluttet seg til ved mellomfolkelig overenskomst.

§ 19. Innførsel av plante- og dyrearter og mikroorganismer

Innførsel av plante- eller dyrearter kan bare foretas i henhold til tillatelse gitt av Norsk Polarinstitut etter regler Norge har sluttet seg til ved mellomfolkelig overenskomst. Innførsel av hunder er forbudt.

Import av matvarer omfattes ikke av *første* ledd, så lenge importen skjer under betryggende kontroll.

Norsk Polarinstitut kan gi nærmere retningslinjer for å hindre *utilsiktet* innførsel av *mikroorganismer* som ikke forekommer i den naturlige flora og fauna.

Norsk Polarinstitut kan pålegge den som uten tillatelse har innført planter eller dyr å fjerne ethvert spor etter slike arter, med mindre det vil medføre større skadevirkning på miljøet å fjerne dem enn å la dem bli værende. Dersom pålegget ikke etterkommes, kan Norsk Polarinstitut kreve utgiftene for opprydding dekket av den ansvarlige for aktiviteten.

Kapittel 6. Håndtering av forurensning og avfall

§ 20. Virkeområde

Dette kapittelet gjelder med de begrensninger som følger av § 2 for enhver aktivitet som ikke er drevet fra skip.

§ 21. Fjerning av avfall fra Antarktis

Det er forbudt å etterlate avfall i Antarktis.

Forbudet gjelder ikke dersom avfallet kan brennes i forbrenningsovn, uten miljøskadelige utslipp. Norsk Polarinstitut kan gi nærmere retningslinjer for slik brenning.

§ 22. Forbud mot utslipp av miljøskadelige stoffer og produkter

Det er forbudt å slippe ut stoffer eller produkter som kan skade miljøet i Antarktis.

§ 23. Lagring av avfall

Alt avfall som senere skal fjernes, forbrennes eller disponeres på annen måte i Antarktis, jf § 21, skal lagres på en slik måte at spredning eller utslipp til miljøet forhindres.

§ 24. Opprensning på avfallsplasser og byggeplasser

Tidligere og nåværende avfallsplasser og forlatte byggeplasser skal renses opp av vedkommende som produserte avfallet og brukeren av plassen. Norsk Polarinstitut kan gi dispensasjon dersom det vil medføre større skadevirkning på miljøet å fjerne avfallet enn å la det bli værende.

Norsk Polarinstitut kan pålegge den ansvarlige for *aktiviteten* å renske opp innen en angitt frist. Dersom pålegget ikke etterkommes, kan Norsk Polarinstitut sørge for opprensning, og kreve utgiftene dekket av den ansvarlige for *aktiviteten*.

Norsk Polarinstitut kan kreve at det stilles sikkerhet til dekning av opprenskingsutgiftene. Slik sikkerhet kan kreves på ethvert tidspunkt.

§ 25. Kontroll og journalføring av avfallshåndtering

Avfall skal håndteres og journalføres i samsvar med et klassifikasjonssystem utarbeidet av Norsk Polarinstitut.

Hver *aktivitet* i Antarktis skal ha en ansvarlig for avfallshåndteringen. Den ansvarlige skal gjennomgå opplæring som er godkjent av Norsk Polarinstitut.

Kapittel 7. Ansvar ved akutte situasjoner

§ 26. Mottiltak

Den ansvarlige for aktiviteten skal uten unødig opphold treffe rimelige og effektive mottiltak etter at en akutt situasjon oppstår som følge av aktivitet som den ansvarlige svarer for.

Den ansvarlige for aktiviteten skal uten unødig opphold varsle Norsk Polarinstitut når en akutt situasjon oppstår. Det samme gjelder enhver som får kunnskap om at en akutt

situasjon er oppstått. Norsk Polarinstitut skal deretter varsle traktatparter og andre berørte parter.

Dersom mottiltak ikke blir truffet i henhold til første ledd, og den akutte situasjonen er av en slik art at det er rimelig å treffe umiddelbare mottiltak, kan Norsk Polarinstitut eller noen Norsk Polarinstitut bemyndiger treffe mottiltak på den ansvarliges vegne.

§ 27. Ansvar for mottiltak

En aktivitetsansvarlig som ikke treffer mottiltak han er forpliktet til etter § 26 første ledd skal uten hensyn til skyld yte erstatning til den som traff mottiltak på den ansvarliges vegne. Erstatningen skal tilsvare kostnadene ved å treffe mottiltak.

§ 28. Ansvar når mottiltak ikke er truffet

Blir mottiltak ikke truffet av den ansvarlige for aktiviteten eller noen annen, skal den ansvarlige yte erstatning som tilsvarer de kostnadene som ville påløpt dersom mottiltak hadde vært truffet.

Norsk Polarinstitut treffer vedtak om erstatningens størrelse etter en vurdering av hvilke rimelige kostnader som ville påløpt for å fastslå omfanget og effektivt begrense eller unngå konsekvensene av en akutt situasjon.

Erstatningen skal betales til Norsk Polarinstitut, som har ansvar for å videreformidle denne til et fond som administreres av sekretariatet under Antarktistraktaten. Enhver stat eller person kan videre yte frivillige bidrag til fondet.

§ 29. Solidarisk ansvar

Dersom to eller flere som er ansvarlige for aktivitet i fellesskap forårsaker en akutt situasjon, er disse solidarisk ansvarlige.

§ 30. Unntak fra ansvar

Den ansvarlige for aktiviteten er ikke ansvarlig etter § 27 eller § 28 første ledd dersom en akutt situasjonen er forårsaket av:

- a) En handling eller unnlattelse som var nødvendig for å beskytte menneskers liv eller sikkerhet
- b) En hendelse som representerer en naturkatastrofe av en ekstraordinær art i Antarktis og som ikke med rimelighet kunne vært forutsett. Dette gjelder bare dersom alle rimelige tiltak er truffet for å redusere risikoen for og potensielle skadevirkninger av en akutt situasjon
- c) En terrorhandling
- d) En krigshandling rettet mot den ansvarliges aktivitet

- e) *Et rimelig mottiltak truffet av noen på vegne av Norsk Polarinstitutt for å avhjelpe en allerede akutt situasjon.*

§ 31. Ansvarsbegrensning

Erstatningsansvaret etter § 27 eller § 28 første ledd er i det enkelte tilfellet der den akutte situasjonen er forårsaket av aktivitet som involverer et skip, begrenset til 1 million SDR for skip med en tonnasje opp til 2000 tonn.

For skip med en tonnasje som overstiger dette, forhøyes ansvarsgrensen slik:

- a) 400 SDR for hvert tonn fra 2001 til 30 000 tonn*
- b) 300 SDR for hvert tonn fra 30001 til 70 000 tonn, og*
- c) 200 SDR for hvert tonn som overstiger 70 000 tonn*

Erstatningsansvaret for den ansvarlige etter § 27 eller § 28 første ledd er i andre tilfelle enn de som er nevnt i denne paragrafens første og annet ledd, i det enkelte tilfelle begrenset til 3 millioner SDR.

Denne paragrafen får ikke virkning for ansvar eller retten til ansvarsbegrensning i henhold til en gjeldende internasjonal traktat om ansvarsbegrensning, eller et forbehold som er gjort i henhold til en slik traktat for å utelukke anvendelsen av traktatens grenser for visse krav forutsatt at gjeldende grenser er minst like høye som de ansvarsgrenser fastsatt i første og andre ledd.

Ansvarsbegrensning etter denne paragrafen gjelder ikke dersom den akutte situasjonen er forårsaket av en forsettlig eller uaktsom opptreden fra den ansvarlige for aktiviteten.

§ 32. Søksmål

Norsk Polarinstitutt kan anlegge erstatningssøksmål mot en ikke-statlig aktivitetsansvarlig i henhold til § 27.

I det tilfelle en statlig ansvarlig har pådratt seg ansvar etter § 27 skal erstatningssøksmål behandles etter den fremgangsmåte Kongen bestemmer.

Erstatningssøksmål skal anlegges for domstolen i den stat der den ansvarlige som ikke har truffet mottiltak er stiftet, har sitt hovedkontor eller bosted. Dersom den ansvarlige ikke er stiftet, har sitt hovedkontor eller bosted i en stat som har tilsvarende bestemmelser og er tilsluttet Miljøprotokollen til Antarktistraktaten skal erstatningssøksmål anlegges for Oslo tingrett.

Erstatningssøksmål skal anlegges innen tre år etter at mottiltak ble igangsatt, eller innen tre år etter at Norsk Polarinstitutt fikk eller burde ha fått kjennskap til den ansvarliges identitet. Erstatningssøksmål kan i alle tilfelle ikke anlegges senere enn 15 år etter at mottiltak ble igangsatt.

Kapittel 8. Spesielle verneområder og forvaltningsområder

§ 33. Spesielle verneområder

Områder kan utpekes som spesielle verneområder for å verne særegne miljømessige, vitenskapelige, historiske, estetiske verdier eller dets villmarkskarakter, enhver kombinasjon av slike verdier, eller pågående eller planlagt vitenskapelig forskning.

Den som planlegger opphold i Antarktis har plikt til å gjøre seg kjent med hvilke områder som er utpekt til spesielle verneområder.

For å gå inn i eller engasjere seg i *aktivitet* innenfor spesielle verneområder kreves det tillatelse utstedt av Norsk Polarinstitut. Tillatelsen angir vilkår for oppholdet.

Under oppholdet i verneområdet plikter innehaveren av tillatelsen å ha med seg en kopi av tillatelsen.

§ 34. Spesielle forvaltningsområder

Områder der det foregår *aktivitet* eller der det i fremtiden kan komme til å foregå *aktivitet* kan utpekes til spesielle forvaltningsområder for å bistå med planlegging og koordinering av *aktiviteter*, unngå potensielle konflikter, styrke samarbeid med utenlandsk *aktivitet* eller begrense de miljømessige konflikter mest mulig.

Den som planlegger opphold i Antarktis har plikt til å gjøre seg kjent med hvilke områder som er utpekt til spesielle forvaltningsområder.

Dersom man skal inn i et spesielt forvaltningsområde må man overholde de regler som Norge har sluttet seg til ved mellomfolkelig overenskomst, herunder regler om adkomst til området, opphold og *aktivitet*. Opplysningene gis av Norsk Polarinstitut.

§ 35. Historiske steder og kulturminner

Historiske steder og kulturminner som er registrert i henhold til mellomfolkelig overenskomst som Norge har sluttet seg til, skal ikke skades, fjernes eller ødelegges.

Dersom et historisk sted eller kulturminne er utpekt som spesielt verneområde eller spesielt forvaltningsområde gjelder §§ 33 eller 34 i tillegg til *første* ledd.

Bestemmelsene i lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner for så vidt gjelder utførsel, innførsel og tilbakeføring av ulovlig utførte kulturgjenstander § 23a – § 23f, får anvendelse så langt de passer.

0 Endret ved forskrift 15 des 2006 nr. 1430 (i kraft 1 jan 2007.)

Kapittel 9. Særskilte bestemmelser

§ 36. Dispensasjon

Norsk Polarinstitut kan gjøre unntak fra bestemmelsene i denne forskrift når særlige grunner foreligger og det ikke er i strid med formålet for forskriften.

§ 37. Opplysningsplikt

Norsk Polarinstitut kan gi den ansvarlige for aktiviteten pålegg om å oppgi de opplysninger som er nødvendig for utøvelsen av Norsk Polarinstituts oppgaver etter denne forskrift.

Når særlige grunner tilsier det, kan Norsk Polarinstitut kreve at opplysninger oppgis av enhver som deltar i aktiviteten til den ansvarlige.

§ 38. Tilsyn

Norsk Polarinstitut eller den *Norsk Polarinstitut* bemyndiger skal føre tilsyn med gjennomføringen av denne forskrift.

Tilsynsmyndigheten skal ha fri adgang til alle installasjoner, transportmidler og områder hvor det foregår *aktivitet* som omfattes av denne forskrift.

§ 39. Klageadgang

Vedtak fattet av Norsk Polarinstitut kan påklages til Miljøverndepartementet etter reglene i lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker av 10. februar 1967.

§ 40. Straffereaksjoner

Den som forsettelig eller uaktsomt overtrer denne forskrift eller forbud eller pålegg gitt i medhold av den, straffes med bøter eller fengsel i inntil ett år eller begge deler.

§ 41. Ikrafttredelse og endring

Forskriften trer i kraft straks. Miljøverndepartementet kan gjøre endringer i forskriften.